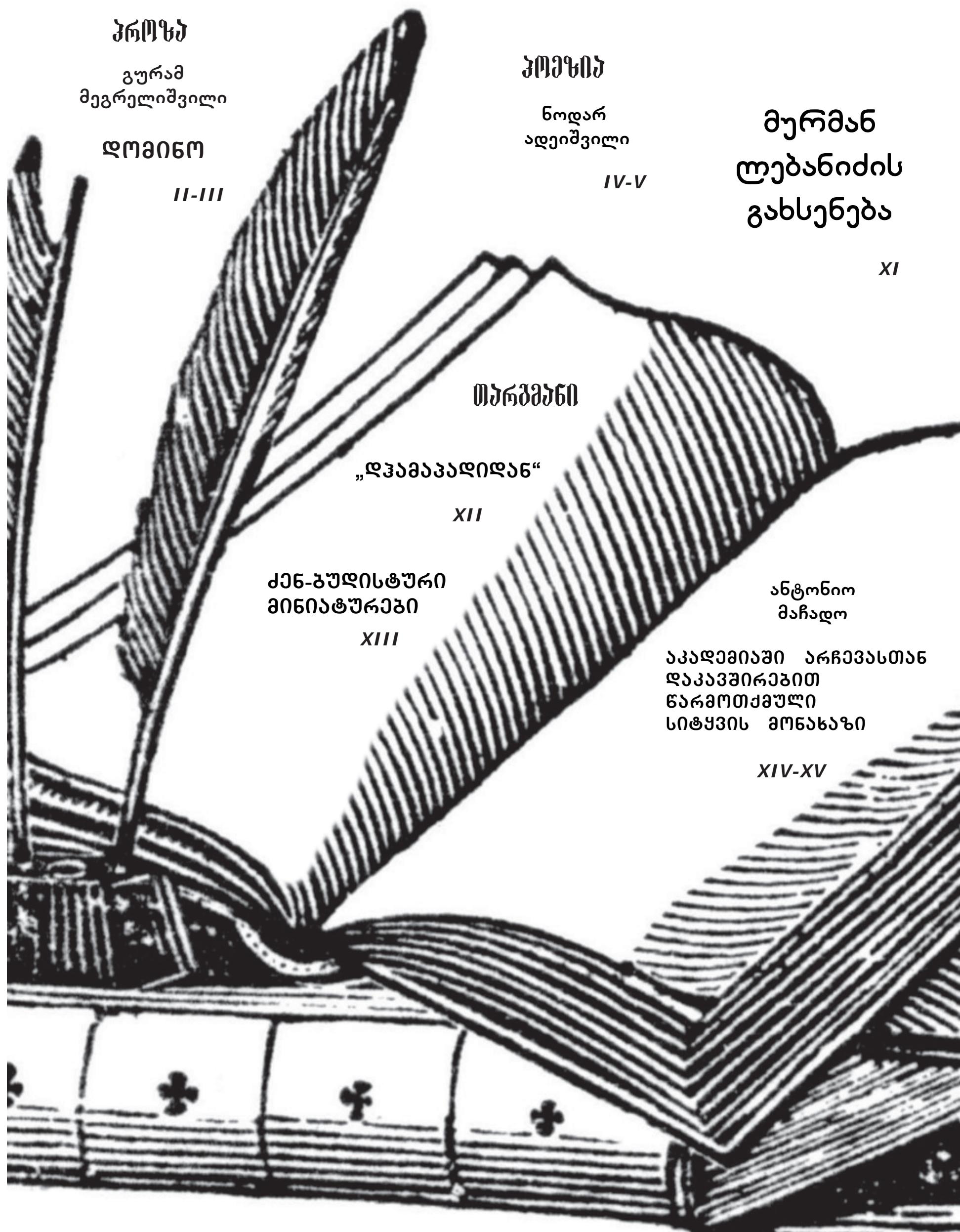

ლიტერატურული განცემი

№ 17 25 დეკემბერი 2009 - 21 იანვარი 2010

გამოშვების ორ პერიოდი ერთხელ, აარასკორპიონ

ფასი 50 თეთრი

პო, რდესლაც...

განა რამე სხვა მენადა,
მსურდა მეთქვა, როგორც მწამდა,
ისე უბრალოდ და სადად,
ვითომ არაფერი იყო
ის, რაც იყო, იმის გარდა.

და ეს ისე... განა ვისმეს
თვალთა მოსაწყლიანებლად, —
რომ იდესლაც ის კისეისი
ცისკრებს მოაწერალებდა.

ჰო, იდესლაც, მაგრამ მერე
ვერსად ისე ვერ ვიმღერე...
რა ლამაზი იყო ერთ დროს
შენზე ჩემი ფიქრი, ელენ!

ნატვრის რაზი

ვუცქერდი და მიხაროდა,
რომ კვლავ ქართლის ზეცა იყო,
რომ წვიმდა და რომ თოვდა და
რომ ვთხოვე და გადაიღო.

ნეტავ ახლაც, როგორც მაშინ,
დაფრინავდეს ნატვრის რაში,
შენც იწვდიდე ჩემქენ ხელებს,
მეც არ დაგეძებდე ცაში.

გეხვეოდე სტრიქონ-სტრიქონ,
ისე, როგორც ერთ დროს იყო,
გვინდოდეს და — წვიმა წვიმდეს,
გვინდოდეს და — გადაიღოს.

მასიზმრება...

მესიზმრება, სხვებს წყალობს,
მაგრამ მაინც მე ვხედავ
სადედოფლო კაბაში...

ნეტავ სანამდის გასტანს,
ანდა, რით დამთავრდება
ჩემი ცეცხლთან თამაში?

ლმერთო, ლმერთო, მიშველე,
ან ასე და ან ისე,
ქენი რამე წელს!

ზოგჯერ წამოვიტირებ,
მაგრამ მაინც სიმდერა
მირჩევნია ცრემლს.

ხომ ვითომ

არაგვის ჭალებს დაეცა ბინდი
და ჩემს წინ შავი არაგვი მიდის...

ხომ ვითომ არც არაფერი ხდება,
მაგრამ, რომ ვუცქერ დღე-ლამის ჭიდოლს,

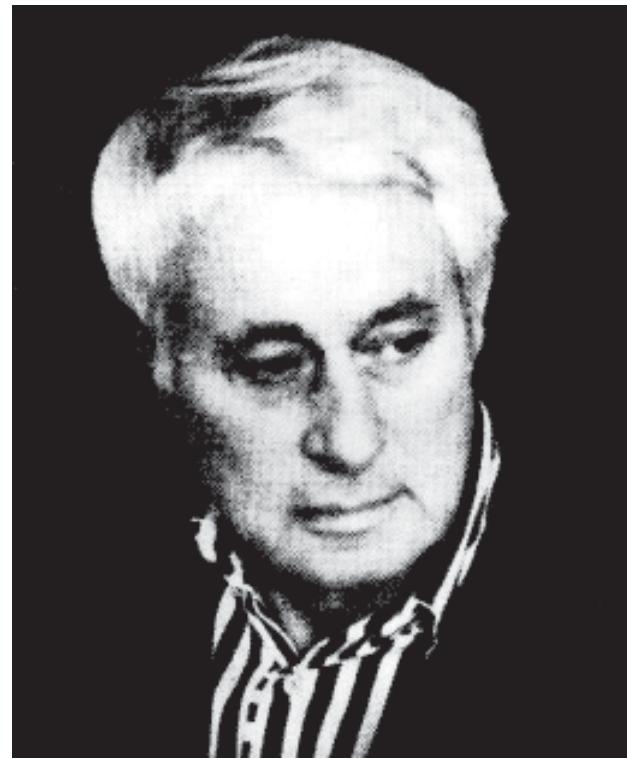
გული უეცარ სევდით მევსება:
რატომ ასე და
რატომ ისე არ?

და მიყვარს, თორემ რა მელექსება,
და არ თოვს, თორემ რა მაისია?!

მისეან...

თეთრი ტაძრიდან
თეთრ ყვავილს
მოწყვეტს და მიაქვს ცისენ,
შორიდან — მე ვარ, მგონია,
ახლოდან — სხვაა ისევ.

ასე ხშირად რომ მეშლება
ახალუხლებში თავი,
ამიტომ ვუთამამდები
ამ გულქათქათა ყვავილს:
— თუ სხვისთვისა ხარ,
მშვიდობით,
თუ ჩემთვისა ხარ, მიხსენ...
შორიდან — მე ვარ, მგონია,
ახლოდან — სხვაა ისევ.

ნოდარ ადეიშვილი

კიდევ რომ მძღოლი...

როდესაც ქარი სანთლის ალს მიქრობს,
მაშინ ვისენებ იმ ფრთებს და ვფიქრობ:
კიდევ რომ მქნა ცის,
კიდევ რომ მქნა ღვთის,
კიდევ რომ მქნა ის, ვინც მინდა ვიყო...
მაგრამ ოცნება რა სიმდიდრეა,
რა სიმდიდრეა ალი და ლული.

და ისევ ისე ბენვზე ჰქიდია
ამ მთებზე შეყვარებული გული.

ხომ ვითომი...

ხომ ვიცი, ამ გზით რა ქარშიც ვიარ,
მაგრამ მოხდება, გვერდს ვეღარ ვუვლი
და ქორის ბრჭყალით მომდევს და მიაქვს
ნარსულს ისედაც შემკრთალი გული.

ზარი, ზრიალი, ყვირილი, თავსება
გადამიდგება და თვალებს მიხელს
და, წარბშეკრული წინაპრის მსგავსად,
ანყდება მზერას ციხე და ციხე.

როდისღა ვიტყვით, ბიჭო გოგია,
რომ მათ მზედრობას ჩენი სჯობია,
რომ ის მთა ისევ საჩვენოსაა
და, ზედ რომ მოჩანს, ირმის ჯოგია.

ჯერ კიდევ...

ჯერ კიდევ ველი გამოდარებას,
ჯერ კიდევ იღბალს მხარნალმა ვფიქრობ
და გარდასული მზის პრეზინვალება
ჩაშლილ თვალივით ამოჰყავს სტრიქონს...

და მშველის რამეს თუ ვეღარ მშველის,
მეომედება, მზეო, ვით შენი,
ატირებული ჩემი ხატების,
ჩემი ხახულის, ჩემი ატენის.

და კვლავ ჩაგვესმის შენს ძველ მეომრებს,
შესაცვლელ გზებს და შესაცვლელ ამინდს,—
ნუთუ ვერასდროს გამეორებთ
ერთ უღალატო წინაპარს მაინც?

მითხარ...

რა ხანია, ის წისქვილი,
ის ჭრაქი და შუკა
ჩაქრა, მაგრამ სარეკელა
კვალავ ზღაპრისას უკრავს.
მითხარ,
მითხარ, სარეკელავ,
რამე წუთისოფელის,

საით ჩემი გზა და შუკა,
საით ჩემი სწორფერი?!

როდის ყოფილა

— რამდენიმე რამე მიგვყვება ჯავრად! —
ისე თქვი, თითქოს ტვირთი მოიხსენ...
ჩვენც მზის ამოსცლის ლოდინში ჩავალთ,
მაგრამ მანამდის ბევრჯერ მოვისმენთ:
აპრილის აუგს, ბავშვობის ტკივილს, —
რას დაგვეპირდა და რა გვამყოფინა...

როდის ყოფილა ცხოვრება ტკბილი,
მაგრამ ასეთიც როდის ყოფილა?

გერი რაა, თუ...

ხომ შეგვატოვეს ნისლებმა ნისლებს,
მაგრამ წურაფერს მიიტან გულთან...
მერე რაა, თუ ვერ მოხდა ისე,
უბრალოდ, როგორც მე და შენ გვსურდა.

მერე რაა, თუ არ გაგვიყადრა
თავი ატმის რტომ
და მიზეზ-მიზეზ...

მაგრამ ხომ გახსოვს, როგორ გვიყვარდა
სანდახან ცრემლის წკრიალიც სიმზე?

გულში უცებ...

გამთენის მზემ ლამაზმა
ცა კვლავ საგანგებოდ კაზმა
და, რომ უნდა მეთქვა: — სულო,
რა ინატროს კიდევ კაცმა, —

გულში უცებ სევდა გაკრთა:
ამ სინათლეს, ამ სიტურფეს
კიდევ ერთი სხივი აკლდა.

კიდევ ერთი სხივი აკლდა,
მაგრამ ანი სევებმა სცადონ
ბედი გაზაფხულის კართან.

ოღონდ ისიც თქვი

როგორც არ უნდა გადავდო თავი,
როგორც არ უნდა გავმართო პკუარი,
მაინც ამ ბედის იქნება მთვარე,
და არა მარტო მთვარე და მტკვარი,

თეთრი ვარდიც და წითელი ვარდიც
და სადედოფლო ბეჭდების ბრნყინვაც.
გადიფრენს ფიქრში დალლილი ლანდი,
რომ კვლავ ჩასანროს საფლავში წვიმას...

თუმცა ეს შენ არ გეხება, ლელი,
შენ კვლავ განაგრძე სიზმარი შენი,
თქვი, რომ ის ჩიტი ისევ ჭრელია,

ოღონდ ისიც თქვი, ჩემო ფერია,
შენ რომ გძლულარ და მე რომ მიყვარხარ, —
ეს ჯილდო არის თუ სასჯელია?..

გერი ცხალობით...

ხომ ვითომ ძალზე ფრთხილი ვიყავი,
ხომ მუდამ ცისკენ მეჭირა თვალი,
მაინც მოედო ზეცას ჭილყვავი,
მაინც აღმოჩნდა ღვინოში წყალი.

არადა, ერთ დროს რა უღალატოდ,
რა თავანკარად მონანწკარობდი...

მშვიდობით, მივალ,
თითქოს არასდროს
არ მწყუროდი და არ მიხაროდი.

გენახა...

არადა, განა მთელი ცა მსურდა,
მცირე ნაჭერზეც სანთელს გნირავდი,
ქარს ვეკიდე თუ ვეკიდე გუთანს,
გენახა ჩემი ქოხი წვიმამდე.

გენახა ჩემი საყდარი ღია,
რომ მერე გზებზე გემლერა მნახველს...

ხვალის დღე მაინც იმედის დღეა,
დროშებს არხევ თუ
სუროებს არხევ.

მინის სიყვარული

ფიქრმა ცაში ამიტაცა, -
წარსულს თვალი აეხილა...
ვეძებ რითმას - ოქროს მარცვალს -
გავურიო ლექსში ხილად.
გადვუფრინე მინდონ-ველებს
არემარემ მოიდარა...
სული ზეცის სარკმელს აღებს,
მინა მოჩანს მოლის დარად.
მერე გადიმისამართა
მზემ, დღე თითქოს ჩამობერდა...
ამ ქვეყანას ვინ, რა მართავს,
თავსატეხი რჩება ბევრთა.
.....
ცოდვილს უფალს ვინ მმმგვრიდა
(დარდო, გულზე მოიწვები!...)
ჩამოვდივარ ცის კიბიდან,
მინას გადგამ მონიწებით.

***

ვერსად გავექეც დარდს და ნალველს
მგლურად დაგეშილს
და ცისფერ ფიქრთა ოკეანის
ფსკერზე დავეშვი.
დიდხანს ვეხეტე ნაოცნებარ
ამ სიჩურები,
მერე ვიგრძენი: დედის ხელი
(ლმერთო, ნუ შემშლი!)
მანჯლრევდა, ცრემლი წყაროსავით
სახეს მილტობდა,
ამოდილდა სიცოცხლის მზე
საიქიოდან!..

ძროის ძარები

რა ეშველებათ სიცოცხლის ლოთებს -
დღებს, - ვინ ეტყვის რამე გასახარს...
მტკიცებ თარილებს, ვით ყვითელ ფოთლებს,
სასაფლაოზე ქარი დამარხავს.
დარდი დანისლავს წუთს ნეტარების,
გაბაცდებიან თეთრო ნისლები...
(რა არი მარტო სულის ტარება,
ლვთიური მადლით თუ არ ივსები?!)
სიცოცხლე ვის არ ეპატარავა?
ვინ ჩაურაზა სიკვდილს კარები?..
ჩემი დღეების ცისფერ ქარავანს
გაიტაცებენ დროის ქარები.

მზა ნინამურის

„ეს ის ადგილია, სადაც ილია
ვერ მოკლეს!“
ნიკო კეცხოველი

ცად ნინამურის მოოქროვილი
თვალცურემლიანი მზე მიბანცალობს...
დრო დაგვტრიალებს ახლაც ქორივით,
ქართული სული ამოგვაცალოს.

თენგიზ სვანიძე

საქართველოის გზა საამური
სამარადუამოდ შეღობილია...
მზე სევდიანი — მზე ნინამურის
ილიას სისხლით შეღებილია!

სიცოცხლეა - გამოცდა!

სიცოცხლეა გამოცდა და გამოცდის პასუხიც, -
ყველა კაცი ვერ უძლებს სასიკვდილო მოლოდინს...
ბოროტს თუ ანგელოზის სისხლი არ გადაუსხნ,
ავეკაცობა გაცყევა სატანჯველად ბოლომდის!

შიში აუტანელი გვზაფრავს აპოკალიფის,
გზები გადავლილები - ტკივილების ჯამია...
ჩემის ვედრება-საყვედლურს თითქოს არგინ არ ისმენს, -
მზე ანათებს ქვეყანას, სულში მაინც ღამეა!

მიარღვევენ სივრცებს დღენი ცეცხლით, ქარ-სუსხით...
სიცოცხლეა გამოცდა და გამოცდის პასუხიც!

ვირ მომიცილეა

ვინ იცის, ხვალე სულიც გამვარდეს,
თვალს შეაცივდეს მოვარის სიცოლი...
მე გადმოვდივარ შენთან ალავრდს
და უსიკვდილოდ ვერ მომიცილება!..

შენი თვალების სხივთა მარმაში
ფიქრის სარკმელში შემოფოფინდა...

ლექსი ავარდეს ზეცის თავანში
გაუზურებული გულის თონიდან!

ეს ცხოვრება ასეთია!

სიკვდილს ყველგან ყველასათვის აქვს ფაცერი
ჩაგებული, ყველა, ყველა იქით მივალთ - მოგებულიც, ნაგებულიც!
რომ არ ელი, ეს სანუთრო ფეხს ზედ გულზე დაგაბიჯებს,
ზოგჯერ ბევრიც რომ ეცადო, თავს მაინც ვერ
გადაირჩენ!

ვერ გავიგე, ოდითგანვე ზოგი მღერის, ზოგი ტირის,
რომ გვინია სირინზობს, სწორედ მაშინ მოთქვამს
სტკირი!

მხოლოდ ტყუილებზე არის ეს ქვეყანა აგებული,
ვის სჭირდები, შე საწყალო, ჭკვიანი და გაგებული!

სიკვდილს ყველგან ყველასათვის აქვს ფაცერი
მორგებული, ყველა რადგან იქით მივალთ, არვინ რჩება მოგებული!

* * *

ქარი წვიმის წვეთებს ირევს,

დრო იცვლება სრულიად...

დასაწყისი ყოველივეს

იგივ დასასრულია!

გვეჩერება, სული მიგვდის,
დროს მივტირით აწყვეტილს...

ყველაფერი ის, რაც მიდის,

არის გულდასანყვეტი!

მახსენდება: ქოხი ისლის,

სულ ვარდი და სულ ია...

ცაზე მოფრიალე ნისლი,

იქებ ჩვენი სულია.

ძლიერდება ხმები აფრის, -

ცას გაცექერი იჭვითა:

მოგონება, როგორც თაფლი,

წვეთას დღეთა ფიტიდან.

სოცლის ღილა

მთა-გორს გადევლო ღამე ბანცალით,
ცა კვლავ ყიხილე ფიქრებმოვლილი...

გავარდისფერდა დილა ნაცარა,

ამისასხასა სული მოლივით.

ფრენენ წუთები მაღლით მმოსავი,

მზე დამიტირებს, წავალ ღდეს მე...

დილა ყვავილობს წუშის რტოსავით

და მისვენია მზერა კბოდეზე.

*

აქ არაფერი შემიძლია!

ესაა ცუდი!

მაგრამ იქ,

სადაც ყველაფერი შემიძლია,

განა რითაა

ამაზე კარგი?

*

საითაც გავიხედავ,

ყველგან კითხვის ნიშანია...

ასე მგონია

თავკომბალების ზეიმზე მოვხვდი.

*

უკვე შენს შიგნით ვარ

და ვეღარ გხედავ.

გარედან, დაე, სხვებმა

გიმზირონ.

*

ნეტავი, კარგო,

იჯდე და დუმდე...

საფიქრალი, აბა, რა არის...

„ნაპერნკალი

გასტება ცაში

და თავისთავად

დაიგრუბუნებს...

*

გაიელვა.

სურათი გადაგვილო

ანგელოზმა...

სააბ იქ მივალთ,

გაამჟღავნებინ!

*

ოლონდაც, ოლონდაც,
არაფერს ერქვას სერიოზული!
ხუმრობა იქით კი არა და
აქეთ იყოს,
თორემ საშიშია,
თვით პოეზიაც
და პოეტობაც,
სერიოზული...

*

ეს ადამიანი
აქ, ამ ცხოვრებაში
სულ ძალის დასდევს.

ნეტა იქ რას იზამს?

*

შორიდან მომავალი
დაღლილი მგზავრი —
აზრი,
ჩემამდე მოვიდა...
ფურცელზე მიღუჩინე
თავისი ადგილი.
ძლივს დაისვენა...

*

აქედან შორს და უმისამართოდ
სიყვარულის ფრონტზე განვეულს,
სასწაულია,
აქვე მხედავთ და
გერმენებით
მშევიდობის მტრედად...

* „მან შეურაცხმყო, გამარტყა, მძლია, გამძარცვა“. მასში, ვინც გამუდმებით ასე ფიქრობს, სიძულვილი არ წყდება.

* „მან შეურაცხმყო, გამარტყა, მძლია, გამძარცვა“. მასში, ვინც გამუდმებით არ წყდება, სიძულვილი წყდება.

* ამ ქვეყნად სიძულვილი არასოდეს არ წყდება სიძულვილით, არამედ მხოლოდ სიძულვილის უქონლობით წყდება. ესაა დასაპამიერი დჰამმა.**

* ამ სოფლადაც ხარობს იგი და იმ სოფლადაც; კეთილი საქმის მოქმედი ორსავე სოფლად ხარობს, თავისი კეთილი საქმის შემყურე.

* დარბაისელი თავებარიანთა შორის და მარად ფხიზელი მძინარეთა შორის, ბრძენი ბედაურივით უკან იტოვებს ჯაგლაგებს.

* მთრთოლავ, მოცახცახე, ადვილად მოწყვლად და ძნელად დასაურვებელ აზრს ბრძენი ისე მიმართავს, როგორც მოისარი — ისარს.

* თავისი სტიქიდან ამოვარდნილი და ხმელზე მოფართხალე თევზივით ცახცახებს ეს აზრი: იქნებ როგორმე დააღნიოს თავი მარას*** ტყვეობას.

* დაე, ბრძენი დარაჯად უდგეს თავის აზრს, ძნელად საწვდომს და უკიდურესად დახვენილს, ყველი ფეხის ნაბიჯზე რომ ბორძიებს. ნადარაჯევი აზრი ბედნიერებისკენ მიგვიძლვის.

* უხრწნელი, მშვიდი, სიკეთისა თუ ბოროტების უარმყოფელი აზრისთვის უცხოა შიში.

* ბრიყვმა მთელი სიცოცხლე ბრძენკაციის გვერდითაც რომ გაატაროს, მისთვის ისევე უცხო იქნება დჰამმა, როგორც კოვზისთვის — კერძის გემო.

* ვიდრე ბოროტება არ მომწიფებულა, ბრიყვს ტკბილი ეჩვენება იგი, ხოლო როდესაც მომწიფდება, მწუხარებას და ურვას ეძლევა.

* როგორც სალ კლდეს ძვრას ვერ უზამს ქარი, ბრძენი ურყევია ხოტბასა და გმობას შორის.

* კაცთა შორის მხოლოდ ცოტანი თუ აღწევენ გაღმა ნაპირს, დანარჩენები კი უფრად ფუსფუსებენ გამოღმა.

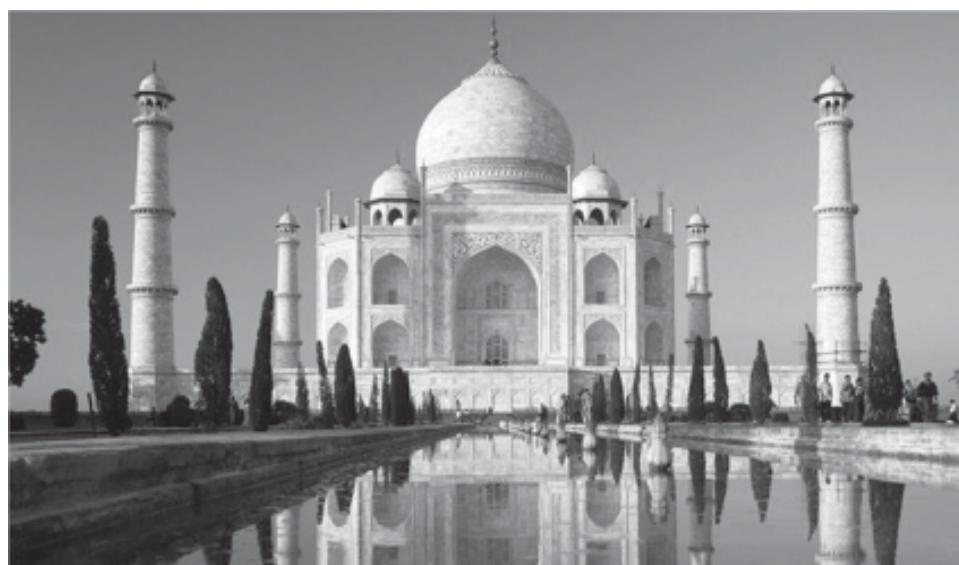
* მისი გრძნობები მშვიდია მეეტლის მიერ დაურვებული ცხენებივით. მან ზურგი აქცია სიამაყეს და ჩაიხშო ყველა სურვილი. მას ღმერთებიც კი უცხოვის.

* ძველი ინდოეთის ერთ-ერთი საკრალური წიგნი.

** ცხოვრების წესი, კანონი.

*** ბოროტი ჯადოქარი, ავსული.

„დ ჰ ა მ ა კ ა დ ი დ ა ნ“*

* ის, ვისი აზრიც მშვიდია, სიტყვაც და საქმეც, სიმშვიდესა და თავისუფლებას ზიარებული, სრულქმნილ ცოდნას ფლობს.

* ერთი ტაეპი, სიმშვიდეს რომ ანიჭებს სულს, ფუჭი სიტყვებით შეთხზულ ათას ლექსზე უმჯობესია.

* თუ ერთმა კაცმა ბრძოლაში სძლია ათას კაცს, მეორემ კი — მხოლოდ თავის თავს, სწორედ ეს უკანასკნელია უდიადესი მძლეველი.

* თუ ვინმე თვიდან თვემდე ასი წლის მანილზე ათასგზის ასრულებს მსხვერპლშენირვას, ხოლო მეორე, თუნდაც ნამით, პატივს მაგებს თავისი თავის სრულყოფს, სწორედ ეს მსახურება ასწლიან მსხვერპლშენირვაზე უზენაესი.

* გაბრძობილისა და თვითჩაღმავებულის სიცოცხლის ერთი დღე სჯობს უმეცილისა და აღვირახსნილის ასწლიან არ სებობას.

* დაე, ისწრაფოს კეთილი საქმის ადსრულებად; დაე, არიდოს ბოროტებას თავისი თავი. რადგანაც ის, ვინც არ ესწრაფოს სიკეთის ადსრულებას, კმაყოფილებას პპოვებს ბოროტში.

* როგორც მწყემსი სახრით მიდენის ჯოგს საძოვრისკენ, ისე სიკვდილი მიერება ცოცხალ არსებებს სიკვდილისაკენ.

* ძვლებითაა ნაშენი ეს ციხე-სიმაგრე, სისხლითა და ხორცით ნალესი; სიცრუე და ორპირობა, სიბერე და სიკვდილი ჩაკირულია მის კედლებში.

* ადვილია უკეთური და მავნე საქმის კეთება, კეთილისა და სასარგებლოსი კი — უკიდურესად ძნელი.

* ვინც ისე უყურებს სამყაროს, როგორც ბუშტსა თუ მირაჟს, უხილავა სიკვდილის მეუფისათვის.

* ბრმაა ეს სამყარო, სადაც ცოტა თუ ხედას ნათლად. მახის ტყვეობიდან თავდაღწეული ჩიტივით, მხოლოდ ცოტანი თუ აღწევენ ზეცას.

* რარიგ ბედნიერნი ვართ არასნეულნი სნეულთა შორის; სნეულთა შორის ცხოვრობთ ჩვენ — არასნეულნი.

* არ ყოფილა, არ არის და არც იქნება ადამიანი, მხოლოდ გმობის ღირსი რომ იყოს, ანდა მხოლოდ ქება-დიდების.

* აი, შენი სიცოცხლეც მიუახლოვდა დასასრულს; მიეახლე იმას. შენ კი სახლიც არა გაქვს, არც თან წასატანი საგზალი.

* ცხოვრება ადვილია მისთვის, ვინც თავებდია, ყვავივით ლირფი, ურცხვი, უტვინო, შლეგი, გახრწნილი.

* მაგრამ ცხოვრება მძიმეა მისთვის, ვინც ფაქიზია, თავმდაბალი, გამჭრიასი, თავაზიანი; ვისი სიცოცხლეც წმინდაა.

* გაუტამას მოწაფენი მარად ფხიზელნი არიან. მათი აზრი დღისით თუ ღამით ბუდას მიელტვის.

* კეთილნი შორითვე ბრწყინავენ, როგორც ჰიმალაის მთები. ბოროტნი კი ახლოდანაც არ ჩანან, როგორც არ ჩანს ღამით ნატყორცნი ისარი.

* ვინც ზის ეულად, სძინავს ეულად, დაიარება ეულად; ვინც ქმედითა და თვითონვე იურვებს თავს, დაე, ხარბდეს უსიერ ტევრში.

* როგორც საზღვრისპირა ქალაქი შიგნიდანაც და გარედანაც სათანადოდაა დაცული, ასე იცავდე საკუთარ თავსაც. ფუჭად ნუ გაფლანგავ დროს, რადგანაც დროის ხელიდან გამშვები მწუხარებას და ურვას ეძლევა, ჯოჯოხეში გამწესებული და განწირული.

* მოთვინიერებულ ჯორებს, კეთილშობილ სინდჰიურ ცხენებს და ვება სპილოებს რა სჯობს? მაგრამ მათზე უკეთესია, ვინც თვითონვე მოითვინიერა თავისი თავი. რადგანაც ამ ცხოველებით ვერ შეაღწევ მიუდგომელ ქვეყანაში, სადაც შეაღწევს ადამიანი, თვითშეზღუდვით და თვითონვრთნით რომ მოუთვინიერებია თავი.

*

სიქველე სასიამოვნოა თვით სიპერეტ-დე; სასიამოვნოა ურყევი რწმენა; სასია-მოვნოა სიპრძინის მიღწევა; სასიამოვნოა ბოროტებისგან თავშეკავება.

*

ვინც ამ ქვეყნად სძლევს უკეთურსა და ძნელად დასაურვებელ სურვილს, ისევე იძორებს მწუხარებას და ურვას, როგორც ლოტოსი — წყლის წვეთებს.

*

როგორც წაქცეული ხე განაგრძობს ზრდას, თუ არ დაზიანებულა ფესვები, ისე ტანჯვაც განაგრძობს ზრდას, თუკი არ აღმოფხვრილა სურვილი.

*

ვნებით აღგზნებული და გაშმაგებული ადამიანები ფეთიანებივით აწყდებიან აქეთ-იქით, როგორც დამფრთხალი და დაფუტებული კურდელი. ხუნდებით შეკრულნ ხელახლ უბრუნდებიან აუტანელსა და გაუსაძლის ტანჯვას.

*

არსებობის შმაგი დინების გადამლახველმა ზურგი აქციე წარსულს, უარყავ მომავალი და ისიც, რაც ძევს მათ შორის. თუ გონება თავისუფალია, კვლავ და კვლავ აღარ მიუბრუნდები დაბადებას და სიბერეს.

*

მან მიაღწია სრულქმნილებას; ამიერი-დან უდრევია და სურვილებისაგან თავის-უფალი; მოსპო და მოაშოო ეკალ-ბარდე-ბი: ეს მისი სხეული უკანასკნელია.

*

სარეველა აშთობს ყანას; ვნება — ად-ამიანებს.

*

უნინ ეს გონება დაეხეტებოდა, რო-გორც სურდა, როგორც ნებავდა. ახლა კი სრულიად დავიურვე, როგორც გამრეკმა — გავეშებული სპილო.

*

მე ბრაჟმანს ვუწოდებ მას, ვინც აზროვნებს, მშვიდია და ვნებებისგან თავისუფალი; ვინც აკეთებს თავის საქმეს; ვინც დაიურვა ყველა სურვილი, მიაღწია უზენა-ეს სიკეთეს და სრულყო თავი.

*

მე ბრაჟმანს ვუწოდებ იმას, ვინც მიაღწია უზენაეს სიკეთეს, ვინც იცის სიმართლის და სიცრუის გზა და ვისი ცოდნაც ღრმა.

*

მე ბრაჟმანს ვუწოდებ იმას, ვისაც აღარ შერჩა სურვილი, ცოდნის წყალობით გან-თავისუფლდა ეჭვებისაგან და შეძლო დანთქულიყო უკვდავებაში.

პუდისტური ლეგენდა

ეუბნებოდა — ეს სპილოაო.

როცა ყველა ბრმადშობილმა მოსინ-ჯა სპილო, რაჯამ ჰკითხა თვითეულ მათ-განს: აი, შენ შეეხე სპილოს; ჰოდა, მითხ-არი, რა არის ეს?

ვინც თავს შეეხო, პასუხად თქვა — ქვერიაო; ვინც ყურს, — ცხრილი ეგონა ივი; ვინც ეშვა, — სახნისად წარმოიდგინა; ვინც ხორთუმს, — სახველად დასახა; ვინც ზურგს, — მორგვად მიიჩნა; ვინც ტანს, — ნალიად აღიქვა; კუდის შემხებს ქვასანაყად მოეჩვენა, ფორისას კი — ჯა-გრისად.

მერე ერთმანეთს აუხირდნენ „ჰო“, „ჰო“-სა და „არა“-ს ყვირილით სპილო ეს კი არა, აი, ის არისო; ასე რომ, ბოლოს, მუშტი-კრივამდე მივიდა საქმე.

რაჯა კმაყოფილი დარჩა ამ სცენით.

რაღა ეს განდეგილი და რაღა დღევანდელი სწავლული, ჯიუტად რომ დგანან თავიანთ აზრზე და სხვას ვე-რაფრის ხედავენ, აშარნი, არჯალნი, თავი-სნათქვამნი და თავიანთი სიყალბის სიმა-რთლედ გამსაღებლინი.

პენი პუდისტური მინიატურები

პუდიზმანი აცლოს

უნივერსიტეტის სტუდენტების გაძან-თან ყოფნისას ჰკითხა მას: „თუ წაგიკითხავ ერთის ერთის ბიბლია?“

„არა; წამიკითხე“, — უზხრა გაძანმა.

სტუდენტმა ბიბლია გაშალა და და-წყო მათეს სახარების კითხვა: „ან სა-მოსლისთვის რად ზრუნავთ? შეხედეთ, როგორ იზრდებან ველის შროშანი: არც შრომობენ, არც ართავენ. მაგრამ სოლომონი მთელი თავისი დიდებით არ იყო ისე შემოსილი, როგორც თვითეული მათგანი. ასე რომ, ნუ ზრუნავთ ხვალი-დელი დლისათვის, რადგან ხვალე თვი-თონ იზრუნებას თავისას“.

გაძანმა თქვა: „ვინც ეს სიტყვები წარ-მოთქავა, ნათელფენილი კაცია“. სტუდენტმა განაგრძო კითხვა: „ითხ-ოვეთ და მოგეცემათ; ეძიებდეთ და პჰოვებთ: დააკაუნეთ და გაგიღებენ.“

რადგან ყველა მთხოვნელს მიეცემა, მძებნელი პჰოვებს და ვინც აკაუნებს, გაულებენ“.

გაძანმა შენიშნა: „მშვენიერია; ვინც ესა თქვა, შორს როდია ბუდიზმისაგან“. სტუდენტა კანდი

— ხის ბუდისაგან რა სარირი უნდა დარჩეს?

— თუ არ დარჩა, მაშინ დანარჩენ ბუდებსაც ცეცხლს შევუკეთებ.

შემდგომში მცველმა მრივე წარივე წარის ბრაჟმანს ვუწოდებ იმას, ვისაც აღარ შერჩა სურვილი, ცოდნის წყალობით გან-თავისუფლდა ეჭვებისაგან და შეძლო დანთქულიყო უკვდავებაში.

ვინჯანი ჩაი

ნან-ინი, მეოძის (1863—1912) დროინდე-ლი ქინის მოძღვარი, უნივერსიტეტის პრო-ფესორს მასაბინძლობდა, ქინის შესასწავლად რომ სწევოდა მას.

ნან-ინმა ჩაიზე მიიპატიუ სტუმარი. ფინჯანი გაულიცლიცა, მაგრამ კვლავ გა-ნაგრძობდა დასხმა.

პროფესორი ხედავდა, როგორ ილვე-ბოდა ჩაი; ბოლოს, ველარ მოითმინა და თქვა: „პირთამდე სავსა, მეტი აღარ ჩავა“. ამ ფინჯანივით თქვენც სავსე ხართ საკუთარი აზრებით და წარმოდგენებით; — თქვა ნან-ინმა, — როგორ აგიხსნათ, რა არის ძენი, თუ ჯერ მაგ თქვენს ფინჯანს არ დაცლით?“

სუტრები გამოცემა

ტაცუგენმა, იაპონიაში ძენ-ბუდიზმის მქადაგებელმა, — გადაწყვიტა ბეჭდურად გამოეცეყნებანა სუტრები, რაზედაც მა-შინ მხოლოდ ჩინებებს თუ მიუწვდებოდათ ხელი. სუტრები ხის ბლოკებიდან უნდა გადაეხეჭდა 7000 ცალად, რაც იმხანად გრანდიოზული წამოწყება იყო.

ტაცუგენი ფულის შესაგროვებლად გა-ემგზავრა. მთელი ქვეყანა შემოიარა. მხო-ლოდ რამდენიმე გულშემტეივერი გამე-ტა იქროს პარანინა ზოდები, უმრავლესო-ბამ კი იქროს უბადრუეკი და პირველი ორი უჩი-ნარი გამოცემა კიდევაც ჩრდილავს მესა-მესო.

ყველა შემომწირველს ერთნაირად უხ-დიდა მაღლილის. ათ წელიწადში, როგორც იქნა, საემაო იქროს მოუყარა თავი სუტრების გამოსაცემად.

მაგრამ ამ დროს მდინარე უიუ ადიდ-და. წყალდიდობამ ყანები წალენადში, როგორც იქნა, საემაო იქროს მოუყარა თავი სუტრების გამოსაცემად.

მაგრამ ამ დროს მდინარე უიუ ადიდ-და. წყალდიდობამ ყანები წალენადში, როგორც იქნა, საემაო იქროს მოუყარა თავი სუტრების გამოსაცემად.

მაგრამ ამ დროს მდინარე უიუ ადიდ-და. წყალდიდობამ ყანები წალენადში, როგორც იქნა, საემაო იქროს მოუყარა თავი სუტრების გამოსაცემად.

მაგრამ ამ დროს მდინარე უიუ ადიდ-და. წყალდიდობამ ყანები წალენადში, როგორც იქნა, საემაო იქროს მოუყარა თავი სუტრების გამოსაცემად.

მაგრამ ამ დროს მდინარე უიუ ადიდ-და. წყალდიდობამ ყანები წალენადში, როგორც იქნა, საემაო იქროს მოუყარა თავი სუტრების გამოსაცემად.

მაგრამ ამ დროს მდინარე უიუ ადიდ-და. წყალდიდობამ ყანები წალენადში, როგორც იქნა, საემაო იქროს მოუყარა თავი სუტრების გამოსაცემად.

სამოთხე გარე

მეომარი, სახელად ნაბუსაგე, ხაკუინ-თან მივიდა და ჰკითხა:

— მართლა არსებობს ჯოჯოხეთი და სამოთხე?

— ვინა ხარ? — ჰკითხა ხაკუინმა.

— სამურაი, — მიუგო შეობრმა.

— სამურაი? — წამოძახ ხაკუინმა არმოვარდა. ტაცუგენმა მთელი შეგროვილი ოქრო დაზარალებულებს უწყალობა, რათა სიკედილისგან ეხსნა ისინი. მერე კი ხელახლა შეუდგა შესანირავთა შეკრებას.

.

.

.

.

.

.

ანტონიო მაჩადო ი რუისი (1875-1939) დიდი ესპანელი პოეტი და პროზაიკოსი, ესპანეთის „მეორე ოქროს საუკუნის“ თვალსაჩინო წარმომადგენელი, დაიბადა ანტალუსიის ქალაქ სევილიაში, ცნობილი მეცნიერებისა და ფოლკლორისტების ოჯახში; თავადაც საფუძვლიანად შეისწავლა ფოლკლორი. განათლება მიიღო მადრიდის თავისუფალი განათლების ინსტიტუტში. რამდენიმე წელი გაატარა საფრანგეთში, სადაც დაუახლოედა ამ დროის ცნობილ მოღვაწეებს, გაეცნო დეკადენტურ და მოდერნისტულ ლიტერატურას, განსაკუთრებით დაინტერესდა სიმბოლიზმით და ვერლენის პოეზიით. პირველი პოეტური კრებულები „განმარტოებანი“, „განმარტოებანი, გაღერები და სხვა ლექსები“ გამოაქვეყნა 1903 და 1907 წწ. ესპანეთში გაიზიარა „1898 წლის თაობის“ ანუ „ეატასტროფის თაობის“ იდეები, განიცადა მიგელ დე უნამუნოს ფილოსოფიური შეხედულებებიც, მისი ეგზისტენციალიზმის გავლენა და სიცოცხლის პოლომდე ჰქონდა მასთან, „შემოქმედებითი დიალოგი“. 1907 წელს მაჩადო გაამწესეს ფრანგული ენის მასწავლებლად კასტილიის პატარა ქალაქ სორიაში, სადაც შეხვდა თავის პირველ მუზას, 14 წლის სუსტ, ცისფეროვალა ლეონორს და იქორნინა კიდევ. მაგრამ 1912 წელს ლეონორი გარდაიცვალა, რაც იმდენად მძიმედ განიცადა პოეტმა, რომ სასონარკვეთილებამ იგი ლამის „მოხეტიალედ გადააქცია“, ხან ბაესაში ცხოვრობდა ხან სეგოვიაში, ვერსად მოიკიდა ფეხი. მხოლოდ 1928 წელს იგი შეხვდა თეატრალურ წრეებში თავის მეორე და უკანასკნელ მუზას, რომელიც ბოეზიაში ცნობილი გახდა ბირობითი სახელით „გიორგან“, რომლისადმი მიძღვნილი ლექსები „სიმღერები გიორგარისადმი“, „სხვა სიმღერები გიორგარისადმი“ და კიდევ სხვა მრავალი აღიარებულია მსოფლიო სამიჯნურო პოეზიის ბრძენვალე ნიმუშებად.

ანტონიო მაჩადოს ცხოვრება და მოლვანეობა მოუხდა ესპანეთისთვის ერთ ყველაზე მძიმე პერიოდში, ეს იყო ესპანეთ-ამერიკის ომში ქვეყნის დამარცხება და მეტად მძიმე შედეგები, მონარქიის დაცემა, რევოლუციური განხყობის მომძლავრება, პრიმო დე რივ-ერას დიქტატურა, სამოქალაქო ომი, რესპუბლიკისთვის ბრძოლა, ფაშისტური ამბოხი და ქასოს. ამ მეტად მძიმე ვითარებაში, როდესაც ესპანელ მთაზროვნეთა დიდი ნაწილი - პოეტები, ფილოსოფოსები თუ კულტურის სხვა მოლვანენი ემიგრაციაში გადაიხვენენ, მათ შორის ხოსე ორტეგა ი გასეგი, ხუან რამონ ხიმენესი, რამონ ფელ ვალიე-ინკლანი, როდესაც პირველი მსხვერპლი გახდა ფედერიკო

გადადიოდა ვალენსიაში, ბარსელონაში, იდევნებოდა, ხოლო ბოლოს სანიტარული მანქანით მოხუც დედასთან ერთად საფრანგეთისკენ გაამგზავრეს, გზაში მანქანა წყობიდან გამოვიდა და ცივ, წვიმიან ამინდში ფეხით მოუხდათ საზღვარზე გადასვლა. ამ დროს უკვე სულიერად გატეხილი და ფიზიკურად დაუძლურებული იგი გარდა-იცვალა საფრანგეთის პატარა ქალაქ კოლიურში 22.II.1939 წ. დაასაფლავეს პატარა სოფლის სასაფლაოზე.

მოგვიანებით დაიწყო მისი შემოქმედების შესწავლა-გამოქვეყნება, განსაკუთრებული ყურადღება მიპყრო მისმა პროზაულმა ნაწარმოებებმა, რომელიც გამოქვეყნდა ორ ტომად - „ხუან დე მაისესა. სენტენციები, ამბები, შენიშვნები და მოგონებები ერთია პოკრიფული პროფესორისა“.

1956 წელს, როდესაც ხუან რამონ ხიმენესს ნობელის პრემია მიანიჭეს, საგანგებოდ აღინიშნა, რომ ეს პრემია სიკუდილის შემდგომ თანაბრად მიეკუთვნებოდა აზტონიო მაჩადოს და გარსია ლორკას, რადგან სამივე ერთად ნარმოადგენდა ესპანური პოეზიის ბრწყინვალე მაგალითს.

ანტონიო მაჩადო

აკადემიაში აღჩვენასთან დაკავშირებით წარმოთქმული სიტყვის მონაცემი

გამოგიტყვდებით, რომ გარდა რამდენიმე პოეტისა, ლიტერატურა საერთოდ დიდად არ აღმაფროთვანებდა; უფრო მეტიც, ძნელად ვეგუშები ნატიფ ფორმებს, ლამაზად და დახვეწილ სტილს და სხვა ლიტერატურულ სერხებს, თუ შინაარსით არ გამოირჩევა. ლამაზად ნათქვამი მარტო მაშინ მხიბლავს, როცა რაიმე საინტერესოზეა საუბარი, ხოლო თუ დაბეჭდილ სიტყვას არ შერჩენია ბუნებრიბია, ცოცხალი მეტყველება, მაშინვე მოწყებილობა შემძებრობს ხოლმე. მიყვარს ბუნება, მაგრამ ხელოვნებას, მაშინ მიყვარს, როცა ბუნებას ნაწილმიდგენს, ან გამახსენებს და არც ყოველთვის ვხედავ სილამაზებს იქ, სადაც მას, ასე ვთქვათ, გამაზადებულს მოგვარითმევნ ხოლმე. თქვენ კამაინც ამირჩიეთ აკადემიკოსად და უკვე აღარც მე შემშენის ვამტკიცო, ამ როლის სთვის შეუფერებელი ვარ-მეთქი. ალბათ მანც რაღაც საყურადღებო დაინახეთ ჩემში და მეც ამ პატივს ჩემი სამერმისო ნაწერებისადმი თქვენი ნდობისა და რჩმენის საწინდრად მივიჩნევ. უაღრესად დავალებული ვარ თქვენგან და გეახელით, რათა დაგარნებულოთ ჩემს გულწრფელ სურვილში, რომ მინდა ეს ვალი გადავიხადო.

ახლა კი ორიოდეს სიტყვა პოეზიაზეც
მინდა მოგახსენოთ, რა არის პოეზია? ეს
კითხვა ჩემი თავისთვისაც კი არასოდეს
დამისვამს და არც არასოდეს გავხდიდი
მსჯელობის საგნად, აკადემიკოსად რომ
არ აგერჩიეთ და არ დავმდგარიყავი აუცი-
ლებლობის წინაშე, მკაცრად განმეზილა
ჩემი შეხედულებები. ამას წინათ ფრანგებ-
მა გამართეს დისკუსია ამავე საკითხზე,
მაგრამ ამან ვერც ვერაფერში დამარმუ-
ნა და ვერც შთამაგონა. ყველაზე საღი-
აზრი კვლავ ბატონმა დე ლა პალისმა
გამოიტვა. ერთმა ესპანელმა პოეტმა ან-
ბანური ჭეშმარიტების ენაზე რომ გადა-
თარგმნა, დაახლოებით ეს გამოვიდა: „თუ
იმისგან, რადაც სურს პოეზიას გადაიქ-
ეს, გამორიცხავთ ყველაფერს, რასაც ის
სინამდვილები არ წარმოადგენს, მაპინ
დარჩება აუმღვრეველი პოეზია, სწორედ
ის წმინდა პოეზია, რომელსაც კვეძებდით.“
რასაკვირველია, ასეთი ცდის ჩატარების
შემდეგ საბოლოო დასკნის გამოტანაც
არ უნდა გაძნელდეს, მაგრამ ამას ხომ
განხორციელება არ უნერია. აპა
დაუკვირდით, ეს ვარაუდობს იმის ცოდ-
ნას, რა არ არის პოეზია, რაც თავის მხრივ
უკვე გულისხმობს იმის ცოდნას, რა არის
პოეზია. კრიტიკოსისთვის ჩვეულმა ამ
აქარა ტავტოლოგიამ არ უნდა გაგვათ-
ცოს. გონების ეს წარმტაცით თაბაში ვარაუ-
დობს მაღალ ოსტატობას, თუმცა კი მუდამ
ზედაპირზე ტივტივებს, ხოლო მიღებული
დასკვნები მეტნილად უმნიშვნელოა.
დოგმატური კრიტიკა განსაზღვრებიდან
გამოდის და მასვე უბრუნდება, მაგრამ
არადოგმატური უფრო ხშირად გვაყენებს
საკუთარი სიძნელის წინაშე, რანაირად
უნდა განვისაზღვროთ რამე, თუკი თავს
ავარიდებთ განსაზღვრებებს.

რორიად მოსაწონი სხრაფვა უანრების გამ-იჯვნის კენ. XIX საუკუნე განსაკუთრებით მიწურულში, უფრო მეტად იხრებოდა გაბუნდოვნებისკენ და სხვადასხვაგვარის შენარევებისკენ. ხელოვნების გამყოფი საზღვრები გაურკეველი იყო; შეიძლება ისიც კი ითქვას, რომ ყოველი უანრი თავის თავს მეორეში პოულობდა. მაგრამ ახლა, სასაზღვრო კონფლიქტების თავიდან ასაცილებლად სასურველი იქნებოდა აღგვედგინა ხელოვნების კველა სახ-ისოვის დამახასიათებელი ცოდნა მათი საკუთარი მიზნებისა და სპულებებისა. ეს გაცილებით უფრო ძნელია, ვიდრე ერთი შეხედვით გვეჩერება. ამ გაზრდახ-ვას გარდუვალად მიყყავართ ხელოვნების ფილოსოფიის უმნიშვნელოვანეს საკ-ითხებამდე, მაგრამ დაე, ეს სხვებმა, ჩემზე უკეთ გათვითცნობიერებულებმა გადაწ-ყიტონ. ფილოსოფოსები, ესე იგი ადამი-ანები, რომელბიც ჩასწვდნენ კულტურის საერთო კანონზომიერებებს, ალბათ რო-დისმე აგვისხნიან არსებობს თუ არა დე-იურე, ანდა დე-ფაქტო, — აბსოლუტური პირზია და როგორია ის პირბები, ურომ-ლისოდაც იგი არ არსებობს. მხოლოდ მა-შინ შეგვიძლია ვუპასუხოთ კითხვას — რა არის პირზია.

ბეულ სასწაულად, სწორუპოვარ, უებრო
ქმნილებად აცხადებს და ამით არად
აგდებს განსჯის კველაზე ელგუმენტარულ
ნირმებს. არც ისეთი პოეტების ნაკლე-
ბობას განვიცდით, ცინიკოსის პოზიციას
რომ დაიკავებენ ხოლმე - ამ სიტყვის კვე-
ლაზე უარესი მნიშვნელობით, - და არც
იმათსას, რაღაცებს რომ მიედ-მოედები-
ან.

იტყვიან ხოლმე, თითქოს ჩვენ არაპო-
ეტურ ეპოქაში ვცხოვრობდეთ, რომ მე-
ტისმეტად დავშორდით ყველაზე უფრო
ლირიკულ XIX საუკუნეს, მაგრამ აკი ყოვე-
ლი საუკუნე უცილობლად ატარებს თავის
ნიაღში წინა საუკუნების მემკვიდრეობას
და თუ მის განსჯას მოვინდომებთ, ალბათ
გაგვიჭირდება ერთი რომელიმე დამახას-
იათებელი ნიშანი გამოვაცალკევოთ. ვთქ-
ვთ XIX საუკუნის განხილვისას, ადვილი
მოსალოდნელია ყველაზე უფრო გამ-
ჭრიანი გონიერის კაციც კი შეცდეს, ისეთი,
ქეშმარიტი ხედვის სანარი რომ აქეს და ეს
სულაც არ არას გასაკირო. როგორც არ
უნდა იყოს დავალებული XIX საუკუნე
თავისი დროის ადამიანებისგან, მაინც
უფრო მეტადაა დავალებული გან-
მანათლებლობისა და ბაროკოს ეპოქები-
საგან, კიდევ უფრო მეტად აღორძინების
უდიდესი მეტკვიდრეობისგან და განუ-
ზომდლად – ანტიკური სიბრძნისაგან. მციო-
ედნი თუ მოიძებნებიან, ვისაც ძალუძს
შეაფასოს თითოეული ამ საუკუნის წვ-
ლილი საერთო საკაცობრიო კულტურაში
და ამოიცნოს მათ მიერ განანილებული
აქცენტები.

მაგრამ მე თავად უყოყმანიდ ვაცხა-
დებ, რომ სხვა ყველაფრის გარდა, XIX
საუკუნე ლიონისა და ხელოვნების სუბ-
იექტური ფორმების თვლასაზრისით, გან-

ლიტერატურული განვითარების მუნიციპალიტეტი

საუკუნის მსოფლშეგრძება პოლოს ბოლოს მიდის საკუთარი თავის შეცნობ დე.

ՕԾԿԱՆԱԾ ԵԾԼՄԵ, ԸՆՐՈՒՅՇԼՈ ՑԵԿԵՑԱ
ՈՄՈՒԹՄ ԿՎՃԵՔԱ, ՐՈԹ ԻՎԵՆՈ ՌՆԾԱԳԱՆՈ ՏԱ-
ԿԱՐՈ ԳՃԼԱՐՈՒԾԴԱ. ԱԲԱՍ ՏԱՎՈՍԻ ՏԱՎՈՒ-
ՅԵԼՈ ԿԻ ԱԺՎԱ, ՄԱՃՐԱՄ ԵՍ ԿՎԵԼԱԸ ՐՈՒԾՈ-
ՎԵՄՈՆ. ԵԿ ՖԱԳՎԱՅՆԿՎՃԵՔԱ, ՐՈԹ ԻՎԵՆՈ ՌՆ-
ԾԱԳԱՆՈ ՏԱՄՊԱՐՆԵ, ԱՖԱՄՈՆԱՆԻ ԻՆԾՈՎՈՒԾ-
ԱԼՄԱՐՆ ՇԵՄԵՑՆԵՑՈ ԾՆՔԵՔԱ ՀՅՈՒՆ ԳԱԲԻԾԸ. Ա
ԻԳՈ ԳՐԱՆՀՅՈՒԹ ԳՐԱՄՈՒՐԱՆԱ **XIX** ՏԱՄՊԱՐՆԵ. Ե
ՏԵՐՆԵԽՆԵՑՈՒՏԱՎԵՍ, ՈՐՆՈՒՅՆ ՋԵԼՅՈՇՈՍՆՐՈ
ԳՐԱՄՈՆԱՏՔՎԱՑՈ ՄՈՒՇԵՋԱՎԱՐ, ԵՍ ԾՆՔԵՔԱ
ՄԱՐԿՈ ՈԿՄ, ԱՐ ՈՎՐՈՋ ԻԳՈ ԱԼՐՈՇՆԵՑՈՒՑՈ
ԵՇՈՎՅԱԲԱՇ, ՏՄՄՎԱ ԱՄԻՍ ԳԱԹՈ, ՏԵՎԱՏ-
ԱՌՈՐՈՍ, ԲԱՏ ԱՐՇ ԱՋԱՄԻՆՅՈՒՐՈԲԱ ԱԿԱ-
ՋԱ ԱՐՇ ՏԵՂՋՄԵ. ՏԻՆԱԺԾՎՈՂՋՄԻ ԾԱՎԵՄԱՏ
ԳՐԱՆՀՅՈՒԹ ՏԱՄՊԱՐՆԵ **XIX** ՏԱՄՊԱՐՆԵ ՏԵՐՆԵԽՆԵՑՈՒՑ
ՏԵՐՆԵԽՆԵՑՈՒՑ ՐՈՄԱՆՑՈՒԿՎՆՈ ՑԵԿԵՑԱ ԹԵ-
ՌՈՆԴ ԱՋ ԹԵԾԼՈՆԴ; ԹՈՍԹԱ ԵՑ ՔԱԼՔԱՑՈԱՄ
ՇԵՐՎԱՆԱ ԻԳՈ ԻՆԵՑՈ, ՐԱՑ ԱՐՑՈՒՅ ԻՇՎՈԱՏՈ
ԹՈՎԼԵԿԱԱ ԵԾԼՈՎԵՆԵՑՈ ՏԵՎԵՐՈՆՉ. ԵՍ
ՋԵԼԵՍԱՇ ՇԵՐՎԱՆԵՑ ՐՈՄԱՆՑՈՒՑ ԹՈՍԹԱ
ԵՇՈՎՅԱԲԱՇ ՌՈՐՈՇ ՀԵՏՎԵՐԵՎԱ ԱՇԿԱՐ-
ԱՋ ԳՐԱՄՈՎԼՈՆԴԵՔԱ ԵԾԼՄԵ ԱՎԱԾՄԿԱՅՈՒՑՈՒՑ
ՋՐՈՆ.

თუკი თვალს მივადევნებთ თანამედროვე ლიტერატურულ პროცესებს, არ შეიძლება არ შევამჩინოთ ურიცხვი მიმდინარეობები, რომელთაც ალბათ არაფერი აკავშირებს ერთმანეთთან, საკმაოდ განსხვავებულებიც არიან, მაგრამ ერთი რამით კი ძალიან ჰგვანან ერთმანეთს - ყველა ერთხმად უცხადებს ომს

გოხებას და გრძნობას, ახუ ადამიათთა ურთიერთობის როგორც ერთ, ისე მეროვე ფორმას. რომანტიკული ინდივიდუალიზმით სულაც არ გამორიცხავდა საკურველთაობას, პირიქით, მისკენ უფრო ისწრაფიდა. საყოველთაოდ მიიჩნეოდა უფრო ინდივიდუალური, ნებისმიერი გულის მელოდიაში შეიძლება მოგესმინათ მთელი კაცობრიობის ხმა. დიახ, რომანტიკული ინდივიდუალიზმი, იდეალიზმითა და გრძნობით აღსავსე, კარგავდა გონიერებას, ოლონდ არა მის რნმენას. იგი აღამაღლებდა გრძნობას იმ დაუღლელი სწრაფვით, რომ აღემაღლებინა იგი აზრის უკიდევანო სფერომდე. და მაინც სრული-

„ჩემი გული, — ამბობს ჰაინცი, — ღრმა
ზღვასა ჰგავს; მოქცევა თუ ქარიშხლები
აღელვებს მას, მაგრამ მუქ სილაში იმალე-
ბა ულამაზესი მარგალიტები; არაცნობი-
ერის ყველაზე უფრო ღრმა შრეებში რომ

მოითხოვდა ვერლენი, მაგრამ წუ დაგვა-
ვიწყდება, რომ მისი „მუსიკა“ ბგერათა
წმინდა არითმეტიკა როდია, XVIII საუკუ-
ნის კლავიკონდებზე აუდერებული; ის
არის რაღაც უფრო მეტი და აძავე დროს,
რაღაც ნაკლებიც – ვაგნერის უწესრიგო
და უსასრულო მელოდია და შმაგი კაკო-
ფონია – *orgue de Barrière*.

ფრანგულ სიმბოლოზებს მოჰყვება რო-
მანტიკული სუბიექტივიზმის აშკარა დაც-
ება; ომის დროს და მას შემდეგ სულ მალე,
დღემოკლე მყვირალა სკოლებს შორის, –
დაე, უაზროს, მაგრამ სრულ სიახლეებს
რომ მოითხოვდნენ, – მნიშვნება XIX
საუკუნის იდეების ნაცვანევი, ანდა დრო-
გადასული ნაყოფები; მნედველობაში
მყავს მარსელ პრუსტი საფორანგეთში და
ჯეიმზ ჯონისი ინგლისში. ვერც პრუსტსა
და ვერც ჯონისს პოეტებს ვერ ვუწოდებ-
დი, ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით,
მაგრამ განა ყველა სანაქებო პოემა, მთელ-
ე პოემას რომ მოიცავს, ლექსთმთხზელებს
კი შეუქმნიათ?

„დაკარგული დროის ძებებაში“, ასე ეწოდება მარსელ პრუსტის უსასრულო რომანს, რომლის აურაცხელი ფურცელი ავტორის სიკედილის შემდეგ გამოქვეყნდა. ეს წიგნი ოქროს გასაღებივით გვიხსნის XIX საუკუნის ფრანგული ბურჟუაზიული რომანების ფართო წრეს. ამ პოემაში ისმის მთელი საუკუნის მელოდიის ექო. პოეტი თითქოს იკვლევს საკუთარ ისტორიას, ჰეროიზმსა და იდეალებს მოკლებულ თავის სანიადაგდლეო არსებობას და ამ ცხოვრების ყოველ მოძრაობას აღმოჩენს ნარმავალი შიშისა და იმედისა.

უკიდეგანო რიგს. პოემა თუ რომანი (ეგბე რომანი არის კიდევ სახეშეცვლილი პოემა), პრუსტის, რომანტიკული საუკუნის ამ უკანას ცნელი მოჰყვანის ეს წიგნი იძაღება მოგონებებიდან და არა წარმოსახვიდან, მისი თემაა მექსიერებით შემონახული წარსული, რომელსაც არ ეღირს სება მომავალი და ამდენად სასიყვადილოდ განწირული, მაგრამ მოგონებებით გადარჩენილი. თუ რომანს ლიტერატურული ცრუ-რწმენების გარეშე განვიხილავთ, ნათელი გახდება, რომ მისი მთავარი გმირი არის დრო, დრო გარდასული საუკუნის ნიშნით დაღდასმული, იმ დრომოქმული საუკუნისა, მღელვარებით რომ უგდებს ყურს თავისივე თავს. ჰერსონაჟი თავისი სახე-ალობელი, სწობის ცხოვრების ამბავს რომ მოგვითხრობს, უკვე საკმაოდ დაშორებია სტენდალის გმირს – ნაპოლეონის ეპოქის ემანსიპირებული ბურჟუაზიის (ცოცხალ განსახიერებას, თუმცა კი ბევრი რამ უანდერებებია მისთვის). ცინიკოსსა და მწვალებელ ჟიულიენ სორელს, ბანოვნთა კერძასა და ჰერცოგინიათა გულთამიზყრობელს, მისი ცხოვრების მომხიბლაობის წყალობით, მაგრამ იმდენად მაინც არ დაშორებია, რომ ძირეულად გარდაეგძნილიყო, ისიც იგივე ჟიულიენ სორელია, ოღონდ დაბერებული და გაცრეცილი, საკუთარ თავის რწმენადაკარგული, ვეზება და ნებაგამოცლილი, თუმცა ფიქრისას ცინიკოსის მიზანი და მიზანი ერთობს.

და განსჯის უნარი კი შეუძენია. ბალზაკი-
სეულ ახალ ბურჟუაზიას პრუსტი აკვირდ-
ება დაცემის ჟამს, როცა იგი თავდამსმე-
ლი კი აღარ არის, არამედ თავდამცველი.
როცა ცდილობს შექმნას თავისი საკუ-
თარი ტრადიციები და გადაიცემს არა-
ტოკრატიად, მას უკვე აღარ გააჩნია ილ-
უზიები, ოდენ ღრმა სევდა თუ შემორჩე-
ნია. პრუსტი დიდებული ფსქოლოგია,
მეტისმეტად ფაქტი და ნატიფი; იგი გახ-
ლავთ ხსოვნის პოეტი, რომელმაც შესძ-
ლო ერთი თვალის გადავლებით, კითარცა

აგონის უამს, მოეცვა ეპოქის მთელი სურათი. პრუსტი არის ავტორი ისეთი ღიტერაცურული ძეგლისა, რომელიც თავის მხრივ, საბოლოო წერტილი აღმოჩნდა; იგი ამთავრებს მთელ საუკუნეს და გვტოვებს იმ კეთილშობილი მსახურივთ, რომელსაც თან მიაქვს ოქროს გასაღება.

„ულისე“, ირლანდიელი ჯეიმზ ჯონის ნინიკი, პოეტის ქმნილება, მგრძნო თავისებურად დემონურია. მე ის მიმართი აღმოჩნდა საუკუნის ნაგვიანენ ნაყყაფად და ასე მგონია, თუ რომანტიზმის ეპოქის წყალქვეშა დინებები არ შეგისანალია, ერთ ფურცელსაც ვერას გაუგებ. ნეტავი გიუმა ხომ არ დაწერა? მაგრამ სიგიფე ხომ გონების სენია, ჯონის მონოლოგს კი განზრახ, გულგრილად და ოსტატურად აქვს გამოცლილი გონი. მთელ წიგნში გონების ნატამაღლსაც ვერსად წააწყდებით, შეუძლებელია რაიმე დაგავავადოთ, რამეთუ ავტორმა ადამიანის ბუნების მთავარი ნიშანი — გონი, თამამად მოისროლა სანაგვე ყუთში. დაუჯერებელია, ეს გონებას უსტობის შედეგი ყოფილიყო, რომლის დროსაც გახლეჩილი ცნობიერება აზრებს მხოლოდ იშვიათ შემთხვევაში ალაგერების გონივრულად; ასეთი ნიგნი რომ დაწერო,

გვაგონებს.
გერმანელმა კურციუსმა „ულისეს“ ან-ტიქრისტიანული უწოდა და მართლაც, ისეთ წიგნს, რომელშიც ლოგიკის ჭაჭახები ბაც არ არის, და ვერც ეთიკას მიაგნებთ, ამ თვალსაზრისით, შეიძლება კიდეც ვუნიდოთ სატანური და სულ არ უნდა გაგვიკვირდეს, რომ მორალური ფასეულობანი და იდეგები ერთსა და იმავე სფეროში არსებობენ, ერთმანეთთან არიან დაყავშირებული და ერთის გაქრძიას გარდუნალად მოჰყვება მეორის ნგრევაც.
თანამედროვე ლიტერატურის ეს ერთი ნაწარმოები „ულისეს“ სრულ წარმოდგენას გვიქმნის მოვლენაზე, დღეს რომ სიურრეალიზმად ინოდება (ეს მცდარი სახელწოდება ცოტა კი გვაძნევს), მის არსებები, ინდივიდუალობის სრულ დაშლაზე გოხებრივი ჰიროზონტის უზომზ შეზღუდვის შედეგად. სუბიექტივიზმის ეს არაჯამსალი განვითარება ხლეჩს ცნობიერებას და არ შეიძლება პიროვნებამ თავისი თავი არ ამონუროს. ერთმანეთთან დაკავშირებულ სახეთა ეს უთავბოლო ქარაშოტები უკვე ვეღარ ერთდება ცნობიერების ნაკადში, ერთნი ამოიზრდებიან არსების სილრმიდან, მეორენი მოგვევლინებიან გარედან, მაგრამ ორივე ცდილობს გაცალკევებას და თავისთავში ჩაეტვას, ისინი არ ქმნიან ფიქრისა და ჭვრეტის რაიმე ობიექტს, თუმცა კი ობიექტურის უსიამო სიცივეს.

ინარჩუნებენ.
ჯოსისის გაკვალულ გზაზე სიარული, ერთი შეხედვით, უფრო ძნელია, ვითომე
„დაკარგული მოქმედის ძიების“ წაკითხვის
მერე რომანების წერა და მაინც ამ წიგნ-
ში, მისი უკიდურესობისა და აბსურდულო-
ბის მიუხედავად, ანდა შეიძლება სულაც
მათი წყალობითაც კი, არის რაღაც მო-
მავლისკენ მიმართული; სხვა სიტყვებით
რომ ვთქვათ, როცა ესთეტიკური კოშ-
მარი გაუსაძლისი ხდება, ეს იმას ნიშნავს,
რომ ახლოსაა გამოლვიძება; იგი დადგება

და პოეტი დაბრუნდება ჯოჯოხეთის ჯუ-
რლმულებიდან, რათა დანტეს კვალად „იხ-
ილოს ვარსკვლავები“ და მას, შენაგან სამ-
ყართოა მარადიულ აღმომჩენს, კვლავაც
გაეხსნება ბუნების სამყარო და გონების
სასწაული.

ახლა და ნებდეა პოზიციი? იგი უკვე
აღარა ჰყავს კარნისა და აღამარტინის
რომანტიკული საუკუნის შეუქცევლად მსრ-
ბოლ დროს, ეტყობა, პოეზია განთავისუ-
ფლდა დროისგან. ახლა ლექსები გადა-
ტვირთულია კონცეფციებით, სახეები
უკვე აღარ ერთდებიან ადრინდებულად
ცნობიერების ნაკადში. ლირიკული პოე-
ზია არასოდეს არ გამოირჩეოდა სახეთა
ისეთი სიძიდებრით, როგორც დღეს, მა-
გრა ასელა მისი სახეები მხოლოდ იდეებს
ჰმოსავს და ადამიანის განცდილს ვეღარ
გადმოსცემს; აღარ აქვს არავითარი
გრძნობა, აკლია გულის სითბო და ემოცი-
ური სიღრმე. ეს ახალი ბაროკო, რომელ-
იც ისევე გაუგებარია კრიტიკოსებისათ-
ვის, როგორც ძველი, წარმოადგენს დახ-
ლართულ და იდეებისგან ნაქსოვ რთულ
ნახაზს; თავანთ წინამორბედთა მსგავ-
სად, თანამედროვე კულტურას ისტები და
კონსეპტის სტები საერთო მნიშვნელობად
ირჩევენ არა გრძნობას, არამედ იდეას.
აბა, სცდეთ თანამედროვეთა ლექსებს
რომ კონტაქტთ - ეოძრა პლო ას

ომი კითხულებით — ვორცეს, არო ვალე-
ერის საფრანგეთში, ანდა ხიროვ გილერენს
— ჩვენში, — სცადეთ და მოძებნეთ მელო-
დია, ცოცხალი გრძნობით ნასაზრდოები
მელოდია, მას იქ უერ იპოვით. ეს სიცოვე
გაშინებთ კიდეც და ზიზღლაც გგვრით.
ეგეგ მათ სულაც არ გააჩნიათ სული? მე
თავად არც კი შევყოყმანდებოდი, ამის
მტკიცება რომ დამწერი; თუ სული გუ-
ლისხმობს ფსიქიკის იმ ცოცხალ სფეროს,
ჩვენი სიზმრების იმ სათავსს, — ადამია-
ნურს, მეტისმეტად ადამიანურს, — სადაც,
ჩვენ რომ გვგონია, შეგვეძლო ამ სამყაროს
გავქცეოდით და ბოლოს და ბოლოს ჩვენი
თავი გვეპოვა; მაგრამ ისეთი პირი უჩანს,
რომ ეს სფერო, რაც უნინ პოეტისთვის
ნიშნავდა ძალიან ძევრს, თუ არა ყვე-
ლაფერს, უკვე აკრძალულ ხდება; მასში
თითქოს კი რჩება ყველაფერი ის, რაც შე-
ადგენს სულს — გულის მორქარობა, სნაც-
ვა, გრძნობები, ვნებები, სიყვარული
(მხედველობაში მაქს არა საკრთოდ სიყ-
ვარული), ყველაფერი, რაც ქმნის იმ შინა-
გან, ერთადერთ განუმეორებელ სამყა-
როს, ადამიანის ისტორიას, განუმეორებ-
ელ მოვლენებისაგან ნაქსოვს; და ყველა-
ფერ ამასთან ერთად პოეტი დღეს განიც-
დის დაუძლეველ ზიზღლს, უნდა განთავი-
სუფლდეს ამისგან, რათა აფრინდეს რაღ-
აც სულიერ სიმაღლემდე; აკი სულს მოვ-
ლებული პოეტი აუცილებლად არ უნდა
იყოს მოკლებული სულიერებას, პირიქით,

სკოლაობრივი იურიული მიზანის ითხალიდება
და პოლიტიკური შევასტენირება მტრუდის იგა-
რი რომელმაც ჰყავის ნინაალმდებობა რომ
იგრძნო, იფიქრა, უფრო ადვილი იქნება
სიცარიელეში ფრენაო - აკი პოვეზის
მტრუდსაც მოუნდა დროისაგან განთავი-
სუფლებულიყო, რათა აფრენილიყო მარა-
დიულობისკენ; მაგრამ მას ისევე როგორც
კანტის მტრუდს, არა გაეგებოდა რა საკუ-
თარი ფრენის კანონებისა... 100

***

პარიზში ფრანგ სტუდენტებთან შეხვედრისას მიცვევიჩა განაცხადა: პოლონებს ისე უყვართ ფრანგები, რომ საფრანგეთში ჩამოსლიდან მეოთხე დღესვე სუფთა ფრანგულით საუპრობენ.

ერთმა ენამოსწრებულმა სტუდენტმა შენიშნა:

- მუსიკ, როგორც ჩანს, თქვენ სამი დღეა, რაც ჩამოხვედით.

***

ანდრე მორუას ჰკიოთხეს:

- ვინ უფრო შეცვალა კაცობრიობის ისტორია - ალექსანდრე მაკედონელმა თუ ნაპოლეონმა?

- მას შემდეგ, რაც ცივილიზაცია არ-სებობს, კაცობრიობის ისტორია ყველაზე მეტად ისტორიკოსებმა შეცვალეს.

***

უორჯ სანდი ხშირად იცვლიდა ქმრებ-სა და საცვარლებს. პროსპერ მერიმეს რომ გაეყარა, თვალი ალფრედ მიუსეს დაადგა.

ეს შეამჩნია მიუსემ და დაუწერა ლექსი, რომელიც ასე იწყებოდა: 'როდის ინ-ებებთ, საყვარელო, რომ გახდეთ ჩემი?' უორჯ სანდმა ლექსითვე უპასუხა და ლექსი ამ სიტყვით დაიწყო: 'ამალამ...'.

***

ლაფონტენი ძალიან გულმავინყი გახდათ. ერთხელ ერთ მეგობარ მწერალ-თან გადაწყვიტა სტუმრობა.

- ერთი თვის წინ გარდაიცვალა, - უთხრა მოსამსახურე ქალმა, - თქვენ ხომ მის დასაფლავებაზე სიტყვა წარმოთქით!

- დიას, დიას, - გაიხსენა მეიგაცემ, - ისეთი კარგი მეცნიერება მაქვს, შემიღლია ჩემი გამოსახოვარი სიტყვის ტექსტი ზუსტად ჩაგანერიოთ.

***

იყო დრო, როდესაც რუსი ახალგაზრდა პოეტი კრიტიკის ყურადღების მიპყრობას ცდილობდნენ, რადგან ამგვარი გამოწვევა უკვე საშიში ალარ იყო და გაკრიტიკებას პოპულარობა მოჰყვებოდა.

ამგვარი ლირიკოსების შესახებ ანა ახ-მატოვამ თქვა:

- ლმერთო ჩემო, შეხედეთ, რამხელა რიგი დგას გოლგოთასთან!

***

ერთხელ ღამით ბალზაკის ოთახში ქურდი შეიბარა და დარწმუნდა რა, რომ მწერალს ეძნა, მაგიდასთან მივიდა და უჯრა ფრთხოლად გამოალო. უცებ სიცი-ლის ხმა შემოესმა. შეშინებული ქურდი შემობრუნდა და ჰქითხა:

- რა გაცინება?

ენერეტიკული იცინი

"ის, რაც სასაცილოა, არ შეიძლება საშიში იყოს".

კოლტერი

- როგორ არ გამეცინება, შენ სიბჭე-ლეში ეძებ იმას, რაც მე დღის სინათლეზე ვერ მიპოვნია, - უპასუხა მწერალმა.

***

ფრანგმა ლექსიკოგრაფმა პიერ ბუასტმა თავის ლექსიკონში არ შეიტანა უცენზურო სიტყვები. ერთმა მანდილო-სანმა შეაქმ ლექსიკოგრაფი ამის გამო. ბუასტმა ყურადღებით მოუსმინა და შეინიშნა:

- საინტერესოა, საიდან შეიტყვეთ ყველივე ეს, ალბათ ეძებდით და ვერ იპოვნეთ, არა?

***

ერთხელ ფრიდრიხ მეორემ ვოლტერს ნავით გასეირნება შესთავაზა. მწერალი დაეთანხმა, მაგრამ როგორც კი შენიშნა, რომ ნავში წყალი უონავდა, მაშინვე ნავიდან გადმოხტა.

- ასე გშინითა სიკვდილის? - გაიკვირვა ხელმინფები, - მე კი სრულებითაც არ მეშინია.

- არცაა გასაკვირი, - უპასუხა მწერალმა, - ამქეცეყნად უამრავი ხელმწიფეა, ვოლტერი კი ერთადერთია.

***

- უფალთან როგორი უერთიერთობა გაქვთ? - ჰკიოთხეს ვოლტერს.

- ვესალმებით ერთმანეთს, ოლონდ არ ვსაუბრობთ, - უპასუხა ვოლტერმა.

***

არისტოტელის ზედმეტად ენანცლიანი ახალგაზრდა ესტუმრა და სთხოვა, ორა-ტორული ხელოვნება შემასწავლეთი. საკ-მაოდ ხანგრძლივი მონოლოგის შემდეგ ახალგაზრდამ ჰკიოთხა, რამდენს გადა-მახდევინებთო.

- თქვენ როჯერ მეტი უნდა გადამიხა-დოთ, - მეაცრად უპასუხა ფილოსოფობის.

- რატომ? - გაუკვირდა სტუმარს.

- იმიტომ, რომ მე ორმაგი სამუშაო უნდა გავწიო: ვიდრე ლაპარაკს გასწავ-ლიდეთ, გაჩუმება უნდა გასწავლოთ!

***

დადესატნის სახალხო პოეტმა რასულ გამზატოვმა ერთ თანამდებობის პირს სთხოვა, მოსკოვის ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარესთან მიშურამდებლები და დაუყოვნებლივ მიაღწია, იქნებ დედაქალაქში ბინა მოცესო.

ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარემ ხე-ლები გამარა:

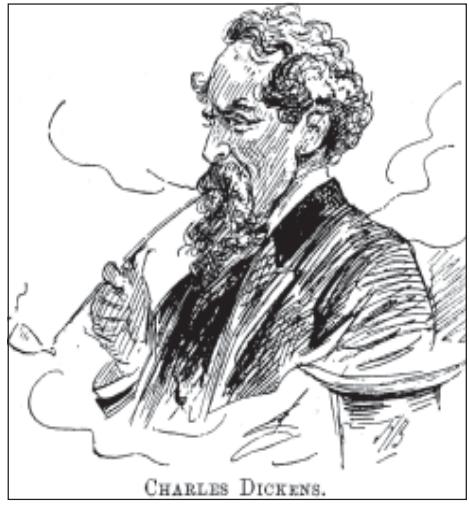
- ყველაზე პრესტიულ რაიონებში შევთავაზე - გორკის ქუჩაზე, ალექსი ტოლსტიოს ქუჩაზე, ჩაიკოვსკის ქუჩაზე და ყველაზე უარი მითხრა.

- რატომ არ მითხარი სიმართლე, - უსაყველურა შეუამავლმა პოეტს, - ასეთ უბ-ნებზე ყველა რცხობობს.

- გორკის ქუჩა! ტოლსტიოს ქუჩა! ჩაიკოვსკის ქუჩა! როცა მოვკედები, ამ ქუჩებს ვინ გამოუცვლის სახელნოდებას? - თავი იმართლა რასულ გამზატოვმა.

***

დიკენსი ხშირად თევზაობდა ტემზის ნაპირას, თავის სახლთან ახლოს. ერთსა და იმავე ადგილას ჩააგდებდა ხოლმე ანკესა. ერთხელ მეზობელმა ქალმა ურჩია:

- აქ ბევრს ვერაფერს დაიჭირთ, ცოტა ზემოთ უნდა გადაინაცვლოთ, იქ ყოველ ჩაშებაზე თითო კალახს ამოიყვანოთ.

- განა არ ვიცი, - უპასუხა მწერალმა, - მაგრამ ანკესის ხშირი ამონევის გამო ფიქრები მეფანტება.

***

1827 წელს ვოლტერი ინგლისში ჩავიდა და იქ ძალიან ანტიფრანგული განწყობილება დახვდა. ოლონდონის ქუჩებში გაისეირნა და ბენვზე გადარჩა. იცნეს, აგზებული მოქალაქენი გარს შემოეს-ვივნენ და გაიძახოდნენ: 'სიკვდილი ფრანგი! ჩამოახრჩეთ!'.

- ინგლისები, თქვენ სასიკვდილო მიმეტები მიმიტომ, რომ ფრანგები გადაი-მოვალეობით, მაგრამ უპასუხა მწერალმა.

- არავითარ შემთხვევები, მე მხოლოდ სამაში მშენებელი აუცილებლად, - დაიჭი-ნა ლიტერატორობა.

- მაშინ გონიგრულ ვარიანტს შემოგ-თავაზებ: თავი მოიკალი და ბაგშვებს ხელს ნუ ახლებ.

***

ერთხელ დიუმა-შვილს აცნობეს, რომ ერთი მისი ახლობელი, რომელიც ზედ-მეტად გასუქედა, წინაშე იკლებს.

- შიმისგან ხდება, რადგან გასუქების ეშინია, - თქვა მწერალმა.

***

გოეთე ვაიმარის პარკში სეირნობდა. ვინრო გასასვლელთან მისი მკაცრი კრი-ტიკოსი შემოხვდა. როდესაც ზედმეტად მანეს თქვენი კრიტიკოსმა თქვა:

- მე არასოდე ვუთმობ გზას ბრივებს.

- მე კი პირიქით, - უპასუხა გოეთემ და განზე გადგა.

***

გოეთე ვაიმარის პარკში სეირნობდა. როდესაც შორის დამნაშავეა იგი, რომელიც უფრო ჭკვიანია.

- ორ მოკამათეს შორის დამნაშავეა იგი, რომელიც უფრო ჭკვიანია.

***

გერმანელი მწერალი გერმანდ პაუპ-ტომანი ვენეციის ანტიკარულ მაღაზიში შევიდა. ძალიან მოენონა ერთი ძველი ვაზა და ფასი იკითხა.

- ექვსი ათასი ლირა ღირს, - უპასუხა გამყიდველმა, - მაგრამ თქვენ მხოლოდ ოთხი ათასს გადაგახდევინებთ, თქვენონ ბრნინვალებავ.

ნაიამოგრებმა ჰაუპტმანმა ფული გა-დაიხადა.

- სად მოგართვათ ვაზა? - ჰკიოთხა გამყიდველმა.

- სასტუმრო „ნაციონალში“.

- თქვენი გვარი და სახელი?

***

ინგლისელ მწერალს ჯერომ ჯერომს ერთმა ხელმოცარულმა ხუმარამ სთხოვა, ხუთ ფუნტად შენი ხუმრობა მომყიდვეო.

- ეს გარიგება მწერალმა, - მე რ